

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z Nr

11595

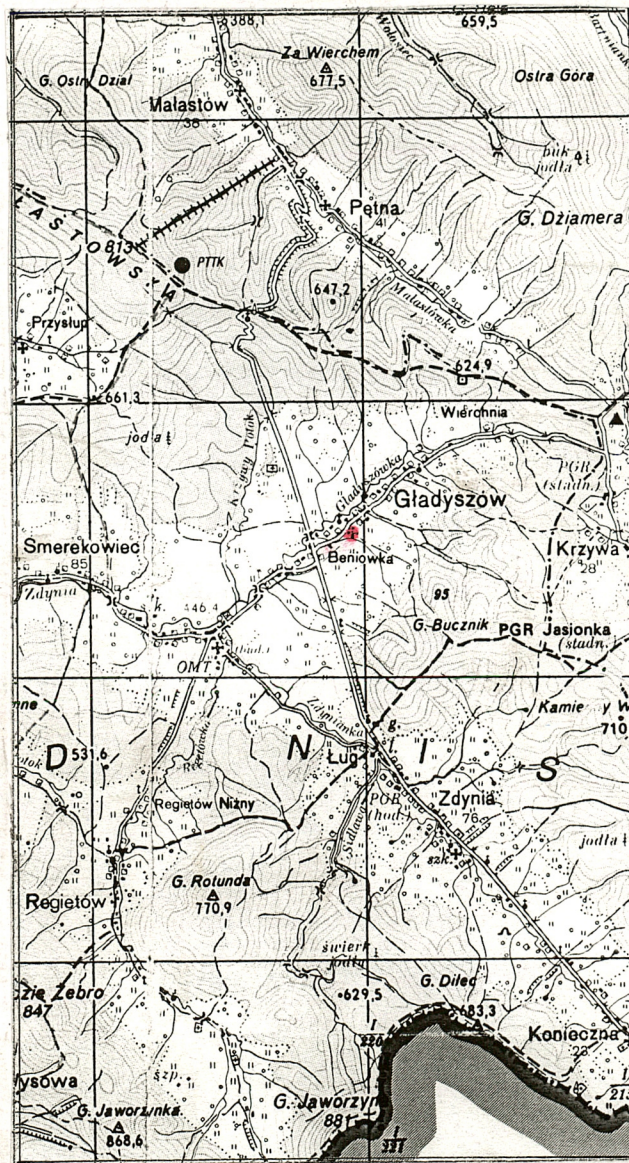
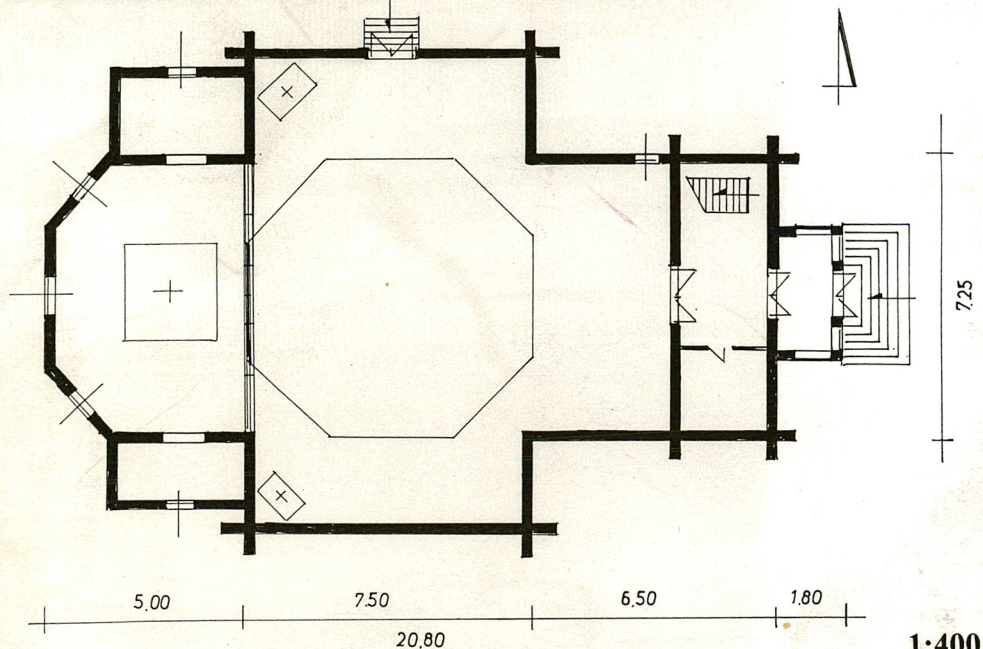
1. Obiekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. NARODZENIA ŚW. JANA CHRZCICIELA
(D. CERKIEW GREKO-KATOLICKA)

2. Czas powstania
1938 r.

3. Miejscowość
GŁADYSZÓW

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

GŁADYSZÓW – d. cerkiew



4. Adres
38-309 Gładyszów 46

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo małopolskie

gmina Uście Gorlickie

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Kwoczen
Gładyszowa

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo rzeszowskie

powiat Gorlice

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymsko-Katolicka
w Gładyszowie
Diecezja Rzeszowska

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr A-798. Dec 598. 17.06. 1996

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

W 1504 roku wieś występująca pod nazwą Kwoczeń wchodziła w skład wsi tworzących "Dominium Ropae" rodu Gładyszów (Jakuba i Stanisława). Została ona w tym czasie przeniesiona na prawo wołoskie, a władzę w imieniu pana dziedzicznego nad sołtysami wołoskimi sprawował krajnik Grzegorz Juszkievicz. W 1665 roku wieś Kwoczen należała do parochii w Zdyni i posiadała 165 mieszkańców (głów), Osobną parochię uposażył właściciel wsi Jan Wielopolski w 1671 roku. W 1680 roku wieś "Kwoczeń alias Gładyszowa" stanowiła własność Jana Zborowskiego. We wsi znajdowały się trzy dworzyszczka wołoskie, a parafię obsługiwał paroch ze Zdyni. W wieku XVIII wieś Gładyszowa wchodziła w skład dóbr Wojakowskich, następnie Wiktorów i Trzycieskich. W końcu XIX wieku należała do Magdaleny Miłkowskiej, a później Zofii z Miłkowskich Stawiarskiej.

Cerkiew greko-katolicka w Gładyszowie (Kwoczeniu) istniała już zapewne wkrótce po erygowaniu parochii w 1671 roku. Pierwszym znanym z dokumentów prezbiterem Gładyszowa był Andrzej Krynicki, który w 1695 roku zrezygnował ze swojej funkcji. Po nim parochię objął Jerzy Krynicki (do 1729), a następnie Bazyl Krynicki (do 1765). Pierwsze skromne informacje o architekturze cerkwi gładyszowskiej pochodzą z wizytacji z 1743 roku, w której napisano, że budowla posiada 3 werchy (kopuły), oraz jako jedna z nielicznych na tym terenie posiada zakrystię. Przy cerkwi była drewniana dzwonnica "wraz z cerwią wystawiona". Posiadała ona w tym czasie nowy presteł z antymisem, ołtarz boczny z ikoną MB Częstochowskiej oraz pełny ikonostas. W 1766 roku za parochii Aleksego Łużańskiego, syna Bazylego Krynickiego, wzniesiono nową dzwonnice o nowej słupowo-ramowej konstrukcji. W 1775 roku stan cerkwi w kolejnej wizytacji uznano za zły "ad ruinam proclivis". Remontu świątyni bądź budowy na jej miejscu nowej podjął się subdiakon gładyszowski Simon Jacewicz w 1783 roku.

c.d. wkł. 1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Sytuacja. Cerkiew położona jest w środkowej części wsi, po stronie południowej głównej drogi wiejskiej prowadzącej przez Gładyszów od szosy Konieczna - Małastów w kierunku wschodnim do Krzywej. Cerkiew stoi na działce nr [REDAKTOWANO]. Granice działki wydzielone są ażurowym drewnianym ogrodzeniem i obsadzone świerkami i jesionami. Od drogi wiejskiej przed cerkiew prowadzi krótka, obsadzona drzewami alejka dojazdowa. Po jej wschodniej stronie w obrębie ogrodzenia znajduje się drewniana dzwonnica.

Cerkiew w typie narodowego budownictwa ukraińskiego. Drewniana, konstrukcji zrębowej, wzniesiona na planie krzyża greckiego, z trójbocznym zamknięciem części prezbiterialnej, po której bokach dwie przybudówki zakrystyjne. Nad kwadratem w rzucie nawą wydatną kopułą ze ślepą latarnią, nad ramionami daszki dwuspadowe z baniastymi wieżyczkami z latarniami.

Materiał, konstrukcja.

Podmurówka wysoka, wykonana z kamienia i betonu. Podwaliny z drewna iglastego, związane w węglach na zamek. Ściany wykonane w konstrukcji zrębowej, związane na obłap z wydatnymi ostatkami przechodzącymi górą w rysie podtrzymujące okap daszków okapowych. Elewacje ponad daszkami okapowymi szalowane deskami w układzie poziomym. Zrąb ścian malowany w kolorze ciemnobordowym, szalunek ścian w kolorze jasnobrązowym. Od frontu wejście główne osłonięte dwuspadowym daszkiem wspartym na czterech drewnianych słupach. Dodatkowe otwory wejściowe w zachodniej ścianie nawy i południowej ścianie prezbiterium. Wewnątrz ściany wybite w całości boazeriami deskowymi, bez polichromii. Otwory okienne przybudówek zakrystyjnych smukłe, prostokątne, z oknami dwuskrzydłowymi, mocowanymi w futrynach skrzynkowych obwiedzionych opaskami. Obramienia okienne malowane olejno w kolorze białym. Okna w ścianach nawy i prezbiterium zamknięte górą półkuliście z drobnokwaterowymi podziałami, lakierowane biało. Analogiczne, mniejsze okienka w ściankach kopuły. Otwór wejściowy do przedsionka-babiarca prostokątny, z futryną skrzynkową. Drzwi dwuskrzydłowe, deskoro-spągowe, obite klepkami. Pozostałe otwory prostokątne z drzwiami jednoskrzydłowymi, płycinowymi, mocowanymi w futrynach, lakierowanymi. Nad nawą sklepienie kopuły, ośmioboczne, wybite deskami. Nad pozostałymi częściami stropy płaskie deskowe. Podłogi deskowe na legarach. Dachy siodłowe, nad częścią środkową wysoka kopuła zwieńczona ślepą latarnią z baniastym hełmem. Na kalenicach dachu cztery wieżyczki zwieńczone baniastymi.

Wyposażenie wnętrza.

Ikonostas rzeźbiony, polichromowany, o cechach neobarokowych, współczesny (niekompletny), z rzędem dolnym ikon (chramowa św. Jana, ikona z wizerunkiem Zbawiciela, MB z Dzieciątkiem i patronem łemkowszczyzny Św. Mikołajem) oraz rzędem prazdników i ikoną z Ostatnią Wieczerzą nad carskimi wrotami.

Ołtarz w prezbiterium (presteł) o charakterze konfesji, rzeźbiony i polichromowany, pochodzący zapewne z 1938 r., z tabernakulum w formie świątyni na planie krzyża greckiego. Ołtarz boczny (lewy) - rokokowy z k. XVIII w., architektoniczny o skromnej nstawie flankowanej kolumnkami. W nim ikona Ukrzyżowania z XVIII w. Ołtarz boczny prawy - późnobarokowy z k. XVIII w., architektoniczny, z nadstawą flankowaną kolumnkami. W nim ikona z Pietą z tego czasu. W zwieńczeniu obraz Najświętszego Serca Jezusa.

Ponadto w cerkwi (kościele) : ikona MB z Dzieciątkiem z XVIII w. w ozdobnej współczesnej ramie, cztery lichtarze o charakterze późnobarokowym z XVIII/XIX w., chusty wyszywane z XIX/XX w.

c.d. wkł. 1.

14. Kubaturaok. 1200 m³**15. Powierzchnia użytkowa**ok. 180 m²**16. Przeznaczenie pierwotne**

cerkiew greko-katolicka

17. Użytkowanie obecne

kościół parafialny

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Odnawiany w latach: 1947-48, 1996, 2002.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Budowla w dobrym stanie. Ukończenia wymaga ikonostas.
Zniszczone ogrodzenie.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Otoczyć opieką konserwatorską.

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

1. Szanter Z., Z przeszłości Łemkowszczyzny, Dorzecze Górnej Ropy, Warszawa 2005.
2. Rocznik Diecezji Tarnowskiej za 1992, Tarnów 1992, s.191.
3. Brykowski R., Łemkowska drewniana architektura cerkiewna, Ossolineum 1986, s. 79, 124.
4. Brykowski R., Zabytki architektury powiatu gorlickiego (W:) Nad rzeką Ropą. Szkice historyczne, III, Kraków 1968, s. 455-499.
5. Wojewoda Z., Zarys historii kościoła greckokatolickiego w Polsce w latach 1944-1989, Kraków 1994.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekstmgr Marek H. Grabski listopad 2006 r.

tekst imię, nazwisko, data, podpis
j.w. listopad 2006 r.
plany, rysunki imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. j.w. listopad 2006 r. [ma nazwisko data podpisu]

miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
GŁADYSZÓW	Kościół parafialny p.w. Narodzenia Św. Jana Chrzcziciela (d. cerkiew greko-katolicka)	C.d. tekstu + ilustracje.

c.d. pkt 12.

W wizytacji z 1833 roku odnotowano, iż "cerkiew drewniana razem z dzwonnica w 3 wierzchni (...) znajduje się w dobrym stanie (...). Wewnętrzne urządzenia cerkwi (...) znajdują przyzwoity porządek i należyty schówek". Cerkiew ta przetrwała do 1914 roku, kiedy to w czasie działań wojennych uległa spaleni. Znajdowała się na terenie dzisiejszego cmentarza, a miejsce to upamiętniają wzniesione w tym miejscu krzyże. W okresie międzywojennym parochowie gładyszowscy nie podjęli się odbudowy cerkwi. Do zbudowania nowej świątyni doprowadził przybyły z Drohobycza do Gładyszowa w 1928 roku ks. Andrzej Złupko. Z jego inicjatywy wzniesiono w 1938 nową świątynię, nawiązującą architekturą do stylu cerkiewnego zachodnio-ukraińskiego. Cerkiew zbudowali sprowadzeni z Huculszczyzny majstrzy ciesielscy. Do 1939 roku nie udało się cerkwi w pełni wyposażyć ani pokryć polichromią. Do 1947 roku grekokatoliccy mieszkańcy Gładyszowa zmuszeni zostali do opuszczenia wsi. W 1947 roku opuścił ją ks. Złupko, pełniący w tym czasie funkcję wikariusza generalnego utworzonej w 1934 roku na tych ziemiach Apostolskiej Administracji Łemkowszczyzny. W 1948 roku w Gładyszowie powołano rzymsko-katolicką placówkę duszpasterską, a w 1951 bp Jan Stepa erygował parafię. Po październiku 1956 r. zaczęli powracać Łemkowie. Od 1961 r. przyjeżdżał do parafii ks. Jan Milczyński, greko-katolik, i rozpoczął sprawowanie liturgii dla ludności greko-katolickiej. W 1967 r. władze państwowe zabroniły prowadzenia duszpasterstwa skieżom greko-katolickim. W 1985 r. za pozwoleniem bpa Jerzego Ablewicza, w dawnej cerkwi rozpoczęto odprawianie mszy przez księży greko-katolickich. W 1996 roku parafię w Gładyszowie objęli ojcowie ze Zgromadzenia Najświętszych Serc Jezusa i Maryi oraz Wieczystej Adoracji Najśw. Sakramentu Ołtarza, a w 2006 r. biskup rzeszowski wyznaczył na administratora parafii księdza diecezjalnego.

widok od
wschodu

c.d. pkt 13.

Dzwonnica wolnostojąca, zbudowana po 1938 roku. Drewniana, konstrukcji słupowej, o ścianach pochyłych, szalowanych deskami przybijanymi w układzie pionowym. Kondygnacja dzwonowa wydzielona listwą okapową. W niej trzy arkadowe otwory. Dach namiotowy, pobity blachą. Nad przyziemiem strop deskowy, posadzka betonowa. Kondygnacja dzwonowa dostępna schodami drabiniastymi. Wejście od południa z otworem prostokątnym, w którym drzwi dwuskrzydłowe, deskowo-spągowe w futrynie.



Wkładkę założył : mgr Marek H. Grabski XI 2006 r.
(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: arch. autora



widok od płn-zach.
widok od płd-wsch.



widok od płd-zach.
widok od płn-wsch.



1. Miejscowość

G Ł A D Y S Z Ō W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół parafialny p.w. ~~Narodzenia~~
Sw. Jana Chrzciciela /

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

d. cerkiew greko-katolicka/

Ilustracje dodatkowe.



ołtarz w prezbiterium

ikonostas



widok na
chór
muzyczny



mgr Marek H. Grabski XII 2006
Wkładkę założył :

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: arch. aut.



ołtarz boczny /lewy/



ołtarz boczny /prawy/



fragment ikonostasu
z ikoną chramową

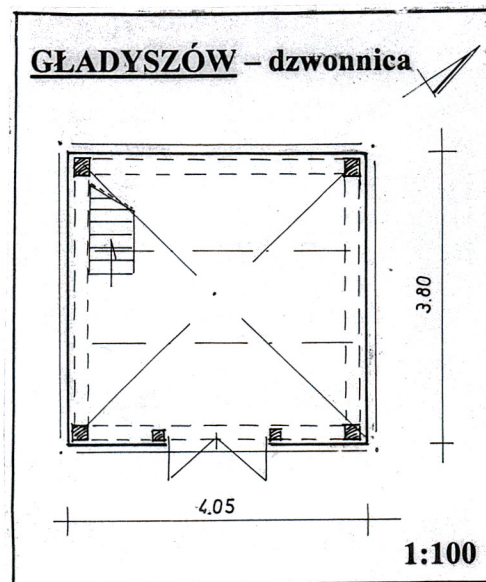
1. Miejscowość
G Ł A D Y S Z Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
Kościół parafialny p.w.
Narodzenia Św. Jana Chrzciciela /d. cerkiew greko-katolicka/

ilustracje dodatkowe



fragment ikonostasu



dzwonnica



mgr Marek H. Grabski XII 2006
Wkładkę założył
(Imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów: arch. aut.



dzwonnica

